

Bilde fra utstillingen *You don't actually see the shape of anything* (2020)

ALT DET VI IKKE VET

Livet. Døden. Universet.
Fotograf Erle M. Kyllingmark
stiller de store spørsmålene.
Hobbyen hennes er å gruble
over eksistensen. Jobben er å
stille ut denne grublingen.

TEKST: EDY POPPY

Erle M. Kyllingmark

OSLO (KUNST): Erle M. Kyllingmark kaller seg selv foto-nerd og elsker den tekniske delen av yrket. Hun studerte fotografi ved London College of Communication og har jobbet med alt fra motebilder og portretter til dokumentarfilm og video-installasjoner. Kunstfotografi var målet. I 2007 tok hun saken i egne hender og leide den tomme leiligheten etter en gammel dame på Frogner. Det ble pop-up-galleri med utstillingen *Looking for Something in between – velkommen til et hjem*. Kyllingmark hadde tatt bildene over en lengre periode, uvitende om dette stedet, allikevel ble minnet, nærværet til den gamle damen som nå hadde havnet på gamle hjem, pregende for utstillingen. Hun hang igjen i veggene og kommuniserte med Kyllingmarks bilder. Kvinnen som trer fram i forskjellige grader av tydelig- og utydelighet i bildene, kan i den konteksten oppfattes både som den gamle damen og Erle selv. På åpningen møtte jeg moren hennes, arkitekten Hildegunn Munch-Ellingsen, for første og siste gang. Hun døde bare kort tid etter vernissasjen. I retrospekt tenker jeg at kvinnen på bildene, som både er der og samtidig ikke, som er in between, kan være portretter av Kyllingmarks tanker om moren, på vei ut av livet, tilstede-

værende, og så borte, men ikke helt. Ikke de fra fortiden, men, hvis man kan si det sånn, et avansert, en visjon før tiden. Før bortgangen.

Døden hadde lenge vært et tema i Erles liv. Fire år tidligere mistet hun ektemannen til kreft. Moren fikk også kreft, men ble friskmeldt. Det var depresjon som gjorde at hun tok livet sitt. Erle gikk hudløst inn i tematikken og lagde dokumentarfilmen *Livet er jævlig deilig*. Hun er eksplisitt selvbiografisk når hun tar seeren med inn i sorgprosessens irrganger. En scene om morens hjemmelagde brød som Erle har spist hver dag siden barndommen, glemmer jeg aldri. Hun er i morens leilighet for å rydde opp, pakke ned et liv, da hun kikker i fryseren, og der ligger det jammen to brød datert bare noen dager tilbake. Moren bakte brød selv om hun planla sin egen død og visste at hun ikke ville spise det selv. En mors omsorg midt i bortgangen? Erles hverdagslige spising av morens siste brød har noe hellig over seg, som nattverd? Dokumentaren viser også opptak Erle gjorde mens moren fortsatt levde og var kreftpasient med livskraft og masse galgenhumor.

Jeg ser dokumentaren på ny, dagen etter møter jeg Erle på Pascal i Oslo. Vi gir hverandre en luftklem og bestiller lunsj. Med et salatblad i →

munnen spør jeg hva hun grubler over for tiden.

– Jeg har en enorm trang til å finne ut av livet, hva er alt dette? sier Erle. – Denne grubblingen er noe som har fulgt meg så lenge jeg kan huske. De tyngre opplevelsene har gjort meg til en dypere graver. Som barn kunne de store, ubesvarlige spørsmålene og det endeløse universet gi meg uro, men nå gir funderingen og kunnskapsjakten rundt spørsmål om livet og hvordan det hele er organisert meg ro. Mine innerste tanker og forestillinger om hva livet er, føles veldig private, derfor er det lettere for meg å formidle det i bilder. Jeg kan prøve å fange noe som gir assosiasjoner og kan treffe folk der de er, uten at jeg skal tre mine overbevisninger ned over andres hoder.

– *Da døden var temaet for kunstnerskapet ditt, var også livet ditt veldig dramatisk, hvordan er det nå?*

– Det er fint å oppdage at jeg fortsetter å undre meg over tilværelsen uten å være i krise. Å skape fra et positivt sted har utvidet blikket mitt, inspirasjonen. Jeg går turer og ser mer åpent på alt det fantastiske som finnes! Nå er livet godt, og det synes jeg er «jævlige deilig», sier Erle og ler. Som om hun selv er overrasket over at livet kunne ta en sånn dramatisk vending til det udramatiske.

Ved bordet ved siden av sitter det en høylytt familie og feirer sin tenåringsdatters bursdag.

– *Noen år etter at moren din og ektemannen døde, fikk du ditt første barn. Performance-artisten Marina Abramovic tok tre aborter fordi hun tenkte at barn ville vært en katastrofe for kunstnerskapet. Hvordan har det å få barn påvirket din praksis?*

– Tidlige morgener og ordnede forhold kunne skremme meg før. Da levde jeg jo en mer utsvevende bohem-tilværelse. Livet har aldri sluttet å overraske meg, på vondt, og nå på godt. De to barna mine har gitt meg struktur. Fått meg til å oppdage nye sider ved meg selv. Jeg tenker det er viktig at det finnes kunstnere med barn – og de uten. Slik at kunsten blir mangfoldig.

Vi spiser opp og bestiller kaffe og makroner.

– *Vil du helst kalles kunstner eller fotograf?*

– Da jeg ble født, studerte pappa, kunstneren Snorre Kyllingmark, på kunstakademiet og mamma gikk på Kunst- og håndverk. Mamma tok meg med på skolen og ammet meg i mørkerommet. Et fint bilde, synes jeg. Som om fotografiet kom inn med morsmelken. Jeg ble også stadig trukket rundt på utstillinger i barndommen, og tilbrakte mange timer med pappa på atelieret. Vi tegnet sammen. Selv om bildene mine nå utstilles på kunstgallerier, liker jeg bedre å si at jeg er fotograf. Det definerer meg ikke, sier bare noe om redskapet jeg jobber med. Kanskje det gjør at jeg føler meg friere?

Jeg kommer på noe Erle sjelden snakker om, men som kan ha gitt henne en fotografisk fordel.

Hun vet nemlig hvordan det er å være på den andre siden. Foran kamera. Hun vet også hvordan det er å ikke føle seg sett, selv om noen glaner på en bak linsa si.

– *Hvilke erfaringer har du tatt med deg som modell? Å gå fra å være objekt til subjekt, den som blir sett til den som ser? Var modellyrket noe du drømte om?*

– Ikke i det hele tatt, sier Erle og ler igjen. Latteren ligger aldri langt unna når hun snakker. – Jeg var fjorten år, blakk. Jeg spurte en venninne av moren min om jeg kunne få sommerjobb i klesbutikken hennes. Hun svarte med å si at jeg heller burde gå til et modellbyrå hun visste om. Jeg tenkte hvorfor ikke? De tok noen testbilder, likte dem og så var jeg i gang. Men jeg syntes det var flaut. Sa det ikke til noen på skolen før de plutselig så meg på forsiden av A-magasinet. For meg var den oppmerksomheten blandet, men å reise verden rundt var spennende. Jeg holdt det gående til jeg var tjue, da hadde jeg spiseproblemer og dårlig selvtillit. Jeg trengte å skifte fokus og ville ikke reise hjem fra Paris uten en plan. Det var da jeg skjønnte at jeg ville bli fotograf, ta kontrollen selv. Det er en posisjon som passer meg bedre. I motsetning til å få oppmerksomhet for utseendet, elsker jeg å få oppmerksomhet for bildene mine.

– *Er du bevisst hva slags blikk du fotograferer med?*

– Jeg tenker ikke så mye på det maskuline eller feminine når jeg tar bildene mine, om det er det du mener. Moren min var feminist og dro meg med på demonstrasjoner som barn, kanskje skummer jeg fløten av det hennes generasjon kjempa for? Selv om jeg ikke tenker så mye på kjønnsroller, liker jeg at det er kjæresten min som lager maten og jeg som er handywoman og skrur sammen ting, sier Erle og stapper makronen i munnen.

Det er på tide å komme seg videre.

– *Hvem inspirerer deg?* spør jeg mens vi vandrer nedover Ullevålsveien.

– Det er noe med Tom Sandbergs fotografi som tiltrekker meg, sier hun og stopper på rødt lys. – Og blomstene til Robert Mapplethorpe. Men det kan like gjerne være tilfeldige ting jeg passerer, fortsetter hun, og så skjer nettopp det. Kyllingmark krysser veien, får øye på en lang pinne alene på fortauet, men har ikke kamera. – Jeg må gi slipp, sier hun nærmest irritert til seg selv. – Hvis jeg skulle tenkt på alle øyeblikkene jeg ikke foreviger, hadde jeg blitt deprimert, fortsetter hun og går videre.

Vi kommer til Erles hjemmekontor. Det første jeg legger merke til er alle fotografiene av Erle og moren som henger på veggene. Hun er nærmest levende til stede her.

– Jeg jobber intuitivt, men etterpå oppdager jeg at det ofte ligger noe biografisk bak valgene. For →

Bilde fra utstillingen *You don't actually feel the shape of anything* (2020)

Mine innerste tanker og forestillinger om hva livet er, føles veldig private, derfor er det lettere for meg å formidle det i bilder.

ERLE M. KYLLINGMARK

Utenfor Tid 23 (2015)

eksempel var mamma veldig glad i å plukke hvitveis. Da jeg begynte å fotografere dem, var det en u-planlagt måte å være i kontakt med henne på. Hvitveisen ble en bestanddel i noe større.

I et av Kyllingmarks skogsbilder fra utstillingen *Utenfor Tid* på Galleri A i 2015 svever hvitveisen rundt i lufta, som snøfnugg. Eller på en vann-overflate som trærne og skyene reflekteres i? Jeg mister retningsansen, blir svimmel. Da Erle først begynte å fotografere på denne måten, lag på lag på lag, var det med et gammelt, russisk plastkamera og opptil fem eksponeringer oppå hverandre. Hun har nå kommet fram til at tre er den perfekte kombinasjonen av ro og uro, orden og kaos. Trippeleksponeringene skjer manuelt. I tillegg til flere filmruller har hun med en mørkeromspose når hun er ute, slik at hun kan spole fram

filmene manuelt, ta nye bilder oppå de gamle. Kameraet hun velger, påvirker uttrykket. Til Kyllingmarks nye utstilling *You don't actually see the shape of anything*, som skal vises på Shoot Gallery i Oslo i november der også en ny fotobok blir lansert, er det en Mamiya 7 II-modell som setter rammen med sine muligheter og umuligheter.

Erle åpner datamaskinen og viser meg bilder til den nye utstillingen. De har en form for ensomhet over seg jeg tiltrekkes av. De er vakre og samtidig litt skremmende, nesten som å vandre alene i skogen i skumringen. Jeg ser blant annet måne, mørke og sovende barn. Erles egne?

– Jeg fotograferer barna mine, men viser aldri fram ansiktene deres helt. De representerer noe mer enn sine og mine historier. Jeg trenger ikke å →

Uten Tittel 27 (2007) Fra utstillingen *Looking for something in between - Velkommen til et hjem* (2007)

oppkonstruere noe med dem, jeg trenger bare å være våken, oppdage det rette sovende øyeblikket. Jeg er var på det, jeg vil ikke at bildene mine skal bære preg av skuespill.

– Likevel har du innledet et mangeårig samarbeid med en av Nordens fremste skuespillere, Maria Bonnevie; bruddstykker av henne kommer til syne i mange av bildene dine, også i den kommende utstillingen.

– Det er viktig for meg å ikke fokusere på at det er henne. På en måte representerer hun meg, svarer Erle og samler det lange, brune håret i en strikk. Hun er usminket, med enkle, ujalte klær i godt materiale. – Vi jobber hardt for at bildene ikke skal virke oppkonstruerte, for å si det så paradoksalt som det er, og har prøvd forskjellige metoder, fortsetter hun. – Akkurat nå tester vi tids-

begrensning. Vi møtes ofte, kort. Den dårlige tiden skaper en spontanitet, og skjørhet.

– Jeg tenker at du jobber i en form for *slow art*. I tillegg: kortreist. At du kan ta deg tid til å vandre i sikksakk, undre deg, la ting vokse fram. Og helt konkret dra tilbake til et sted, en gjenstand, fotografere det du har funnet flere ganger og så legge de forskjellige forevigelsene oppå hverandre.

– Ved å blande bilder sammen utfordres hva en kjent form er. Når jeg fotograferer, ser jeg etter former, lys og farger uten å fokusere på det gjenkjennelige. Jeg ser etter repetisjoner av mønstre i alle konstruksjoner – fra de minste til de største. For meg sier det noe om slektskapet alt og alle har til hverandre.

I en introduksjonstekst til Kyllingmarks kommende utstilling der hun baserer seg på ordene til →

Begge bildene er fra utstillingen *You don't actually see the shape of anything* (2020)

Som barn kunne de store,
ubesvarlige spørsmålene og det
endeløse universet gi meg uro,
men nå gir funderingen og
kunnskapsjakten rundt spørsmål
om livet og hvordan det hele er
organisert meg ro.

ERLE M. KYLLINGMARK

partikkelfysikeren Lillian Smestad, som også skriver en tekst til fotoboka, formulerer hun: «På andre siden av den enorme mengden med kunnskap som finnes her på kloden finnes det enda mer ingen vet noe om. Det som ikke kan forklares kalles *mørk materie* og *mørk energi* og utgjør rundt 96 % av energibudsjettet i universet. Ergo, vi vet bare hva rundt 4 % av universet består av! I tillegg kan vitenskapen heller ikke forklare hva bevissthet egentlig er. For meg åpner dette for både virkelighetsnære og virkelighetsfjerne tanker om universets og vår eksistens. I dette landskapet utforsker jeg mine omgivelser gjennom det fotografiske, med en poetisk tilnærming.»

– Gjennom det nye bok- og utstillingsprosjektet mitt ønsker jeg å utfordre hvordan vi ser og tenker om oss selv og verden rundt oss. I tillegg til bildene

mine blir derfor også tekstene i boka viktige, ved å blant annet tilføre et vitenskapelige element. Vitenskapen gjør på ingen måte universet mindre mystisk.

– *Har spørsmålene du stiller deg i kunsten endret seg i takt med at livet ditt har endret seg?*

– På en måte har det vært de dype spørsmålene hele livet, men sett fra de forskjellige perspektivene, sier Erle og lener seg tilbake. – Altså har ikke spørsmålene endret seg så mye, men jeg står et annet sted nå. Og jo mer jeg utvikler meg, jo mer kan jeg se, om du skjønner? Jeg nikker. – Jeg søkte jo også det lyse da det var mørkt, og selv om jeg leter fra lysere steder i livet nå, er det jo ikke udramatisk at vi mangler så mye kunnskap om vår eksistens, avslutter Erle og ler. Som om undringen gir henne energi. ☺

AKTUELL:

Utstillingen *You don't actually see the shape of anything* vises på Shoot Gallery 5.-28. november.